

Міжбюджетні відносини: на шляху до децентралізації влади

Розглянуто шляхи посилення фінансової автономії місцевої влади. The ways of increasing the fiscal autonomy of local power are provided.

Система міжбюджетних відносин є складовою бюджетної системи країни і тому відображає її досить складну структуру та механізм функціонування, пояснює труднощі досягнення чіткого та справедливого бюджетного регулювання. З ухваленням Бюджетного кодексу схема відносин не стала більш простою та прозорою, кількість напрямків грошових потоків значно збільшилась. Крім того, загальний обсяг надходжень до бюджетів всіх рівнів з деяких територій значно менший за потреби в бюджетних ресурсах для фінансування надання суспільних благ. Мова йдеться як правило про найнижчі ланки бюджетної системи України. Тому, вкрай необхідним є зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування з одночасним проведенням реформування адміністративно-територіального устрою. Останнє має бути направлене на укрупнення територіальних одиниць та відповідне збільшення питомої ваги територіальних громад, бюджети б яких мали прямі відносини з Державним бюджетом. Це одночасно сприятиме збільшенню доходної бази місцевих бюджетів (власних та закріплених доходів), зменшенню зайвих перерозподільних процесів, тобто стане передумовою подальшої трансформації системи відносин між бюджетами.

Головним чинником зростання обсягів надходжень до місцевих бюджетів є темпи розвитку економіки. Зі свого боку, органи місцевого самоврядування також можуть здійснювати масштабний вплив на темпи зростання виробництва. Однак ефективність останнього безпосередньо залежить від їх зацікавленості. Це положення повинно бути враховане при формуванні власних доходів місцевого самоврядування, під час бажаного ві-

дновлення методу процентних відрахувань від регулюючих доходів. Серед основних резервів доходів слід також виділити збільшення рівня добровільної сплати податків та зборів, відмову від використання неефективних податкових пільг, мобілізацію податкового боргу.

Взагалі, реформування міжбюджетних відносин мало відбуватися еволюційно, одночасно по трьох напрямках (тобто комплексно): розподіл повноважень між рівнями влади, розмежування доходів між рівнями бюджетної системи (власних, закріплених та регулюючих з винайденням оптимального способу їх поєднання), а також запровадження ефективного механізму дії прямих міжбюджетних трансфертів. Проте, новими положеннями Бюджетного кодексу зроблені перекоси у системі методів та інструментів відносин між бюджетами, внаслідок чого частина проблем залишилася незачепленою, інша частина була замінена новими.

Вивчення та узагальнення світового досвіду удосконалення відносин між бюджетами та вимог документів міжнародного значення надає можливість виділити основні позитивні моменти, серед яких: розподіл повноважень по вертикалі державного управління має здійснюватись відповідно до розширеного (порівняно з вітчизняним законодавством) принципу субсидіарності, які повинні бути, як правило, повними та винятковими; зміцнення доходної бази місцевого самоврядування за рахунок збільшення частки власних доходів, зокрема внаслідок збільшення надходжень від місцевих податків та зборів; реформування системи фінансового регулювання шляхом використання додаткових об'єктивних критеріїв для його проведення; запровадження договірних відносин між рівнями влади; створення умов для довгострокового бюджетного прогнозування з одночасним запровадженням двох бюджетних процесів. При цьому слід враховувати особливості державного устрою, соціально-економічного та культурного розвитку України.

Література:

1. Волохова І.С. Удосконалення міжбюджетних відносин в Україні / І.С. Волохова // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 10/Одес.держ.екон.ун-т. – Одеса: ОДЕУ, 2001. – С. 162 – 167.
2. Волохова І.С. Реформування міжбюджетних відносин в Україні / І.С. Волохова // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 14/Одес.держ.екон.ун-т. – Одеса: ОДЕУ, 2003. – С. 66 -70.
3. Волохова І.С. Шляхи удосконалення міжбюджетних відносин в Україні / І.С. Волохова // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 12/Одес.держ.екон.ун-т. – Одеса: ОДЕУ, 2002. – С. 250 – 253.